

John Maynard KEYNES

(ur. 5 czerwca 1883, zm. 21 kwietnia 1946)

1. Charakterystyka:

Jeden z najwybitniejszych ekonomistów XX wieku, teoretyk polityki ekonomicznej państwa, twórca podstaw państwa dobrobytu, działacz polityczny i publicysta. Urodzony w Cambridge, kształcił się w Eton College oraz na Uniwersytecie w Cambridge. Podczas I wojny światowej pracował w Ministerstwie Finansów. W 1919 roku opublikował książkę *The Economic Consequences of the Peace*, przedstawił w niej wizję kryzysu, mogącego nastąpić w wyniku wprowadzenia reparacji. W czasie II wojny światowej piastował stanowisko doradcy Ministerstwa Skarbu. Współtwórca Międzynarodowego Funduszu Walutowego oraz Międzynarodowego Banku Odbudowy i Rozwoju. Jego idee najsilniej oddziaływały na myśl ekonomiczną od lat 30. do 60. XX wieku.

Ważniejsze prace: *Ogólna teoria zatrudnienia, procentu i pieniądza* (*General Theory of Employment, Interest and Money*, 1936); *A Tract on Monetary Reform* (1923); *The End of Laissez-Faire* (1926); *A Treatise on Money* (1930).

2. Idee:

a) teoria zatrudnienia

„W zarysie teorię naszą można przedstawić, jak następuje. W parze z zatrudnieniem wzrasta łączny dochód realny. Psychika społeczeństwa jest tego rodzaju, że łączna konsumpcja rośnie wraz z całkowitym dochodem realnym, ale przyrost jej jest mniejszy od przyrostu dochodu. Wobec tego przedsiębiorcy ponieśliby stratę, gdyby cały wzrost zatrudnienia był przeznaczony na zaspokojenie wzmożonego popytu na dobra konsumpcyjne. Toteż aby dany stan zatrudnienia mógł się utrzymać, bieżące inwestycje muszą być wystarczająco duże, by

wchłonać nadwyżkę produkcji ponad to, co społeczeństwo skłonne jest spożyć przy tym poziomie zatrudnienia. Jeżeli bowiem inwestycje nie osiągną takich rozmiarów, to wpływ przedsiębiorców będą mniejsze, niż to jest niezbędne, by zachęcić ich do uruchomienia danego zatrudnienia. Wynika stąd, że przy danej – jak to będziemy nazywali – skłonności społeczeństwa do konsumpcji poziom zatrudnienia w stanie równowagi, czyli poziom, przy którym przedsiębiorcy nie mają tendencji ani do zwiększenia, ani do zmniejszenia zatrudnienia, będzie zależał od rozmiarów bieżącej inwestycji. Te ostatnie znów zależą od tego, co nazywamy skłonnością do inwestowania, o której z kolei decyduje [...] wzajemna relacja między krzywą krańcowej efektywności kapitału a zestawem stóp procentowych od pożyczek o różnych terminach płatności i różnym stopniu ryzyka.

Wobec tego przy danej skłonności do konsumpcji i danych rozmiarach inwestycji istnieje tylko jeden poziom zatrudnienia, przy którym może zachodzić równowaga, przy każdym bowiem innym poziomie wystąpi rozbieżność między zagregowaną ceną podaży i zagregowaną ceną popytu dla całości produkcji. Poziom ten nie może być wyższy od pełnego zatrudnienia, tzn. płaca realna nie może być niższa od krańcowej przykrości pracy. Ale nie ma też na ogół żadnej podstawy do tego, aby poziom ten odpowiadał poziomowi pełnego zatrudnienia. Popyt efektywny odpowiadający pełnemu zatrudnieniu jest przypadkiem szczególnym, który występuje tylko wtedy, kiedy skłonność do konsumpcji i skłonność do inwestowania pozostają ze sobą w pewnej określonej zależności. Ta szczególna zależność, która odpowiada założeniom teorii klasycznej, jest w pewnym sensie zależnością optymalną. Może ona zachodzić tylko wtedy, gdy przez przypadek lub wskutek świadomego działania bieżące inwestycje stwarzają popyt dokładnie równy nadwyżce zagregowanej ceny podaży produkcji wytworzonej przy pełnym zatrudnieniu ponad sumę, którą społeczeństwo skłonne jest wówczas wydać na konsumpcję”.

(J.M. Keynes, *Ogólna teoria zatrudnienia, procentu i pieniądza*,
tłum. M. Kalecki, S. Rączkowski, Warszawa 2003, s. 26-27)

b) czynniki obiektywne wpływające na skłonność do konsumpcji

„1) Zmiana jednostki płac. [...] 2) Zmiana różnicy między dochodem i dochodem netto. [...] 3) Niespodziane zmiany w wartościach kapitałowych nie uwzględniane przy obliczaniu dochodu netto. [...] 4) Zmiany stopy dyskontowania przyszłości, czyli relacji wymiennej między dobrami obecnymi i przyszłymi. [...] 5) Zmiany polityki fiskalnej. [...] 6) Zmiany w przewidywaniach co do relacji obecnego i przyszłego poziomu dochodu.

Dochodzimy więc do wniosku, że w danej sytuacji skłonność do konsumpcji można uważać za funkcję mniej więcej stałą, jeżeli wyeliminować wahania jednostki płac wyrażonej w pieniądzu”.

(J.M. Keynes, *Ogólna teoria zatrudnienia, procentu i pieniądza*,
tłum. M. Kalecki, S. Rączkowski, Warszawa 2003, s. 83-87)

c) czynniki subiektywne i społeczne wpływające na rozmiary konsumpcji

„Główne pobudki lub cele o charakterze subiektywnym, dla których ludzie powstrzymają się od wydania swego dochodu, dają się ująć w osiem punktów:

- tworzenie rezerw na nieprzewidziane okoliczności;
- przygotowanie się do innego w przyszłości niż obecnie stosunku między dochodem a potrzebami jednostki lub rodziny, a to w związku np. ze starością, kształceniem dzieci lub utrzymywaniem krewnych;
- korzyści płynące z procentów i z wyższego wartościowania przyszłości, gdyż większa realna konsumpcja w przyszłości jest bardziej pożądana od mniejszej konsumpcji doraźnej;
- zadowolenie płynące ze stopniowego zwiększania wydatków, gdyż ciągła poprawa stopy życiowej, a nie jej spadek, odpowiada normalnym upodobaniom, mimo że zdolność do cieszenia się tym może nawet osłabnąć;
- samo poczucie niezależności i możliwości urzeczywistnienia swych zamiarów, bez wyrażonej zresztą koncepcji lub decyzji co do jakiejś określonej działalności;
- zapewnienie sobie kapitału na spekulację lub prowadzenie interesów;
- pozostawienie majątku po śmierci;
- czyste skąpstwo, czyli nieuzasadniona, ale nieodparta niechęć do aktu wydatkowania jako takiego”.

(J.M. Keynes, *Ogólna teoria zatrudnienia, procentu i pieniądza*,
tłum. M. Kalecki, S. Rączkowski, Warszawa 2003, s. 97-98)

3. Interpretacje:

a) pełne zatrudnienie

Ryszard Szewczyk zwraca uwagę na fakt, iż „Pełne zatrudnienie stało się dla Keynesa i jego zwolenników fetyszem, który spowodował niemal całkowitą utratę zdrowego rozsądku. Nie ma dla nich najmniejszego znaczenia, co ludzie robią i w jakim celu wykorzystywana jest ich praca. Robić cokolwiek, aby tylko ludzie mogli pracować – to jest hasło keynesizmu. Aby to podkreślić, Keynes posunął się nawet do sarkastycznego stwierdzenia, że dla pobudzenia wzrostu realnego dochodu społeczeństwa i przezwyciężenia bezrobocia lepiej już zakopywać butelki naplcone banknotami w starych szybach węglowych, a następnie pozwolić je wykopywać prywatnym przedsiębiorcom, niż w ogóle nic nie robić”¹.

¹ R. Szewczyk, *Manowce keynesizmu*, Bochnia 2005, s. 91.

b) inflacja pieniężna

Keynesizm i neokeynesizm wzbudza wiele kontrowersji, niektórych badaczy zdumiewa „szaleństwo takiej propozycji i łatwość, z jaką dali się na nią nabrać uczeni”². Idee te budzą zakłopotanie „zwłaszcza gdy zastanowić się nad zasadami leżącymi u podstaw tego pomysłu oraz nad jego dalekosiężnymi konsekwencjami. A mimo to najpotężniejsza instytucja najpotężniejszego państwa na świecie uznała tę machlojkę podatkową za poważną teorię ekonomiczną. Wszystkie administracje Stanów Zjednoczonych, począwszy od prezydentury Roosevelta, powtarzają ten sam zabieg: drukują więcej pieniędzy, żeby uczynić nas «zamożniejszymi».

Neokeynesiści uzasadniają potrzebę inflacji pieniężnej, twierdzą, że jest ona koniecznym warunkiem «wzrostu gospodarczego». Jednakże nasza historia gospodarcza dostarcza dowodów na to, że jest to zwykłe kłamstwo”³.

Pojęcia kluczowe:

- ogólna teoria zatrudnienia,
- czynniki obiektywne wpływające na konsumpcję,
- czynniki subiektywne i społeczne wpływające na konsumpcję.

Anna Citkowska-Kimla

---

² N. Hultberg [et al.], *Jak zrujnować gospodarkę, czyli Keynes wiecznie żywy*, tłum. W. Falkowski, Warszawa 2004, s. 18.

³ *Ibidem*.